

EEN REGLEMENT OP HET WEIDEN VAN HET VEE IN DE GEMEENTELIJKE BEEMDEN VAN KONINKSEM, 1867

Auteur: Rombout Nijssen

Zoals dat in andere gemeenten ook het geval was, mochten de inwoners van Koninksem (afb.1) in de negentiende eeuw op basis van een gewoonterechtelijke regeling hun beesten laten grazen in de beemden in hun dorp. In de Hoogbeemden en de Keuterbeemden, waar verschillende particuliere eigenaars een perceel bezaten, mocht dat gedurende twee weken in de lente en nadat de eerste snede van het gras gemaaid en gehooïd was. In de Brugbeemd, die bezit was van de gemeente, mocht dat van het voorjaar tot laat in de herfst. In 1867 vond de gemeenteraad dat er reden was om het weiden van het vee wat georganiseerder te laten verlopen. Daarom keurde de raad op 21 juni een Reglement op het weiden van het vee goed.

In de eerste plaats werd bepaald dat het niet toegelaten was andere dieren dan runderen of paarden in de beemden te laten grazen. Schapen, varkens, ganzen of eenden mochten niet meer in de beemden komen. Voorts werd het verboden de dieren zelf te hoeden of dat door de kinderen te laten doen. Voortaan moest men de dieren die men wilde laten weiden toevertrouwen aan een door het gemeentebestuur aangestelde veehoeder (art. 1 en 3).

Wie toch nog andere dieren zou laten hoeden in de beemden of wie zijn dieren niet aan de gemeentelijke herder zou meegeven, zou door de vrederechter, zetelend als politierechter, beboet kunnen worden (art. 7).

In de Hoogbeemd en in de Keuterbeemd mochten de dieren grazen van 15 april tot 1 mei en van 16 juli tot 15 november. Mocht het voorvallen dat het gras omwille van weersomstandigheden niet voor 16 juli gehooïd zou kunnen worden, dan kon de gemeenteraad de opening van deze beemden uitstellen. In de Brugbeemd mochten de dieren doorlopend, van 1 mei tot 15 november gehoed worden (art. 2).

Wie zijn dieren in de gemeentelijke kudde mee wilde laten lopen, moest dat jaarlijks op een dag in juli aan de burgemeester melden. Hij moest dan op basis van die gegevens een belastingrol opmaken waarin vermeld zou worden wat iedere bezitter van dieren voor het gebruikmaken van het weiderecht moest betalen (art. 4). Er werden twee tarieven gehanteerd: wie zijn rund of paard vanaf het begin van het seizoen liet weiden betaalde jaarlijks 4 frank per dier, voor de dieren die na 15 juli aansloten bedroeg de taks 2 frank per dier (art. 5).

Voortaan zou de gemeenteraad jaarlijks iemand aanstellen om het vee te hoeden. Die persoon zou jaarlijks 1,50 frank krijgen voor ieder dier dat hij of zij een heel seizoen moest hoeden en 0,75 frank voor ieder dier dat enkel in de tweede helft van het seizoen moest meegenomen worden. De uren waarop de herder met de dieren naar de beemd trok verschilden naargelang het seizoen. Van 1

april tot 1 mei werden de dieren gehoed van 7 tot 11 uur en van 14 tot 18 uur; van 1 mei tot 1 september was dat van 6 tot 10 en van 15 tot 19 uur, en van 1 september tot 1 november waren de dieren van huis van 8 tot 12 en van 14 tot 17 uur. De herder deed er goed aan de dieren op tijd op te halen en weer terug te brengen, want iedere keer dat hij te laat of te vroeg was kon hem op een wedde-afhouding van 1 frank komen te staan (art. 6 en 8).

Voorzichtigheidshalve sloot de raad het nieuwe reglement af met de bepaling dat de gemeente geenzins verantwoordelijk was voor alle overtredingen, schade of anderzins die door de nalatigheid van den veehoeder of anders zouden kunnen daargesteld worden (art. 9).

Een maand nadat dit reglement werd uitgevaardigd, stelde de gemeenteraad Jan Delvax tot veehoeder aan. Het volgende jaar werd zijn jaarwedde, op basis van het aantal dieren dat het vorige jaar aan zijn zorgen was toevertrouwd, vastgesteld op 75 frank.

Tekstuitgave: Stadsarchief Tongeren, *Archief van het gemeentebestuur van Koninksem*, nr. 1.

Reglement op het weiden van het vee in de gemeente Coninxheim

De gemeenteraad van Coninxheim, vergadert op heden den een en twintigsten juni 1867,

in aenmerking nemende de verordening wegens het weiden van het vee,

heeft besloten en besluit:

Art. 1.

Geen eigenaar van vee, paarden en veulens kan dezelve op de gemeentegonden of op die welke de gemeente het weiderecht bezit, dan onder toezien van den daartoe door den gemeenteraad aangestelden persoon, laten weiden.

Art. 2.

Het weiden zal jaarlijks aanvang nemen voor die goederen op dewelke de gemeente het weiderecht bezit, genaemd Hoogbeempden en Keuterbeempden, op 15 april tot den 1 mei, en van den 16 julij tot 15 november, en op de gemeentebeemd genaemd Brugbeempd van 1 mei tot 15 november. Zullen deze tijdstippen voor de eene of andere reden door den gemeenteraad kunnen verschoven worden.

Art. 3.

Het is stiptelijk verboden onder boete hierna bepaald, schapen, varkens, ganzen en eenden te laten weiden op deze gronden.

Art. 4.

Jaarlijks in de maand julij en op den dag door het gemeentebestuur te bepalen, zullen de eigenaars dier beesten verplicht zijn dezelve aan den burgemeester aan te geven voor het opmaken der rol van aanslag, welke door den gemeenteraad en de hogere overheid zal moeten goedgekeurd worden alvorens hare uitvoering.

Art. 5.

Den aanslag van elk stuk vee, paard of veulen is bepaald op 4 franken, nogthans voor het vee dat slechts na den 16 julij komt te weiden, is den aanslag van fr. 2. Geene vermindering is aangenomen voor korten tijd of andere redens.

Art. 6.

Zijn bepaald als volgt de uren gedurende dewelke het vee kan weiden: van 1 april tot 1 mei 's morgens van 7 tot 11 uren en 's namiddags van 2 tot 6 uren; van 1 mei tot 1 september 's morgens van 6 tot 10 uren, 's namiddags van 3 tot 7 uren, en van 1 september tot 1 november 's morgens van 8 tot 12 uren en 's namiddags van 2 tot 5 uren.

Art. 7.

Alle overtreding aan voorschreven artikelen zullen gestraft worden bij boete van enkele politie.

Art. 8.

Elk jaar zal de gemeenteraad benoemen den persoon gelast met het hoeden van het vee. Deze zal gehouden zijn zich stiptelijk te gedragen naar de bepalingen van het tegenwoordig reglement. Elke overtreding door hem gedaan aan artikel 6, zal hij in boete geslagen zijn van eenen frank. Zijne jaarwedde is bepaald op 1 frank 50 centimen per stuk vee aangeslagen ad 4 franken en van 75 centimen voor dat ad 2 franks.

Art. 9.

De gemeente is geenzins verantwoordelijk voor alle overtredingen, schade of anderszins die door de nalatigheid van den veehoeder of anders zouden kunnen daargesteld worden.

Gedaan in zitting van den gemeenteraad te Coninxheim op datum als boven.

[getekend:] Ramaekers

H. Hansen

J. Jacobs

G. Degeneffe

J. Coars



afb.1: Coninxheim. Op deze kaart uit 1849, die gemaakt werd op basis van de kadastrale kaarten die enkele jaren ouder zijn, zijn de woningen rood, de boomgaarden lichtgroen, de tuinen bruin en de weiden en beemden donkergroen. Het witte gebied is akkerland. De beemden liggen aan de boord van de Jeker.